

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 18 juli 2018

Mål nr

Ö 5166-17

PARTER

Klagande

Svenska Semesterhem AB, 556645-4129

Wismarsvägen 1

393 56 Kalmar

Ombud: Advokat BS

Motpart

Tallborgen i Kalmar AB, 556969-0372

Kaggensgatan 37 B

393 32 Kalmar

Ombud: OM

SAKEN

Rättegångskostnader

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts beslut 2017-10-20 i mål Ö 2128-17

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

Svenska Semesterhem AB förpliktas att ersätta Tallborgen i Kalmar AB för rättegångskostnader i Högsta domstolen med 5 400 kr avseende ombudsarvode jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för detta beslut till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Svenska Semesterhem AB har yrkat att Högsta domstolen tillerkänner bolaget full ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

Tallborgen i Kalmar AB har motsatt sig ändring av hovrättens beslut.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Bakgrund

1. Klagandebolaget benämns här Drömbyn trots att det genom fusion uppgått i Svenska Semesterhem AB. Motpartsbolaget har ändrat firma men benämns här Fagelberg.
2. Fagelberg yrkade att Drömbyn skulle förpliktas att till Fagelberg betala

drygt 37 000 kr jämte ränta. Yrkandet avsåg ersättning för bl.a. arbete och resekostnader med anledning av en resa till Danmark och Nederländerna som enligt bolaget gjorts för Drömbyns räkning.

3. Drömbyn bestred att Fagelberg hade en fordran mot bolaget och gjorde gällande att bolaget under alla förhållanden hade en kvittningsskild motfordran på Fagelberg uppgående till drygt 91 000 kr.

4. Tingsrätten fann att Fagelberg hade rätt till ersättning för den omtvistade resan i enlighet med sitt yrkande men ogillade käromålet eftersom det förelåg en kvittningsskild motfordran som skulle avräknas från det belopp som Fagelberg hade rätt till. När det gällde rättegångskostnaderna konstaterade tingsrätten att målet i allt väsentligt hade handlat om frågan huruvida Fagelberg hade rätt till ersättning för resan och enbart till mycket ringa del om motfordringen. Tingsrätten ansåg därför att Fagelberg hade rätt till full ersättning för sina rättegångskostnader.

5. Hovrätten, som meddelade prövningstillstånd endast i fråga om rättegångskostnader, ändrade tingsrättens beslut och förordnade att vardera parten skulle stå sina rättegångskostnader i tingsrätten. Fagelberg tillerkändes jämkad ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten.

Frågan i målet

6. Frågan i Högsta domstolen gäller fördelningen av rättegångskostnader i mål där svaranden kvittningsvis åberopar en motfordran till bestridande av kärandens talan.

Kvittning inom ramen för en rättegång

7. En svarande i ett tvistemål som anser sig ha en fordran på käranden som vid bifall till käromålet ska gå i avräkning mot kärandens krav kan väcka

genkärsmål enligt 14 kap. 3 § rättegångsbalken. Denne framställer då vad som vanligen betecknas som ett kvittningsyrkande och som går ut på att domstolen i domslutet ska förklara att de båda fordringarna ska gå i avräkning mot varandra.

8. Svaranden kan dock få till stånd en sådan avräkning också genom att i målet framställa en invändning om kvittning. Detta är inte en självständig talan utan är närmast att se som en invändning i sak och ett sätt att försvara sig mot kärandens krav. Till skillnad från vad som är fallet vid genkärsmål kan svaranden som mest åstadkomma att han eller hon till följd av motfordringen inte blir skyldig att utge något belopp till käranden. Skulle motfordringen visa sig vara större än huvudfordringen kommer det överskjutande beloppet inte att dömas ut.

9. De nu beskrivna fallen ska skiljas från den situationen där svaranden gör gällande att betalning har skett genom en före rättegången gjord kvittningsförklaring.

Regler om fördelningen av rättegångskostnader

10. Enligt 18 kap. 1 § rättegångsbalken ska den part som tappar målet ersätta motpartens rättegångskostnader, om inte annat är stadgat. Huvudprincipen är således att den part som förlorar målet också får bära rättegångskostnadsansvaret. Bakom denna princip ligger tanken att rättsskyddet skulle bli ofullständigt om den vinnande parten inte skulle få ersättning för de kostnader som han eller hon har haft för att göra sin rätt gällande (jfr NJA II 1943 s. 227).

11. I 18 kap. 4 § rättegångsbalken finns en särskild reglering för situationer då det i samma mål förekommer flera yrkanden. Om så är fallet och parterna

vinner ömsom, ska vardera parten bära sina kostnader eller jämkad ersättning tilläggas ena parten. Om kostnaderna för olika delar av målet kan särskiljas, ska ersättningskyldigheten bestämmas därefter. Är det som en part har tappat av endast ringa betydelse, kan parten ändå få full ersättning för sina kostnader. Av andra stycket följer att motsvarande ska gälla i de fall då en parts yrkande bifalls endast till en del.

12. De nu angivna stadgandena kompletteras av bestämmelser som reglerar särskilda situationer. I 18 kap. 3 § rättegångsbalken behandlas bl.a. den situationen att den vinnande parten har föranlett en onödig rättegång. Vidare finns exempelvis i 5 § regler om rättegångskostnadsansvaret när mål avskrivs och då parterna förlikas.

Fördelningen av rättegångskostnader när en kvittningsinvändning har prövats i målet

13. Rättegångsbalken innehåller inte några bestämmelser som direkt tar sikte på frågan hur det förhållandet att en kvittningsinvändning har prövats i målet ska påverka ansvaret för rättegångskostnaderna.

14. Frågan är därför efter vilka riktlinjer som bedömningen ska ske i sådana fall. En rättegång som innefattar en prövning av en kvittningsinvändning kan processuellt sett gestalta sig på många olika sätt. Det kan vara så att motfordringens existens över huvud taget inte är tvistig och att rättegången därmed helt kommer att koncentreras till frågan om käranden förmått visa förekomsten av en huvudfordran. Förhållandet kan också vara det motsatta genom att målet i realiteten enbart gäller motfordringens existens. Men situationen kan också vara den att det råder tvist om såväl huvudfordringen som motfordringen. Dessutom kan bedömningarna resultera i att domstolen endast delvis godtar en av eller båda fordringarna.

15. Som har berörts reglerar 18 kap. 4 § rättegångsbalken situationer där flera yrkanden har framställts i ett mål och parterna vinner ömsom rörande dessa yrkanden eller där en part endast delvis vinner framgång med sitt yrkande. Bestämmelsen syftar således till att ge principer för fördelningen av kostnadsansvaret i bl.a. fall där rättegången består av olika delar och där utfallet av de olika delarna bör beaktas i kostnadshänseende. De mål som den bestämmelsen tar sikte på företer likheter med mål där en kvittningsinvändning prövas. Sådana mål innehåller en liknande grad av komplexitet genom att det kan sägas finnas flera yrkanden som ska prövas; ett avseende huvudfordringen och ett avseende motfordringen.

16. Mot bakgrund av det anförda framstår det som en naturlig lösning att pröva frågan om kostnadsansvaret i mål med en kvittningsinvändning med utgångspunkt i de principer som följer av 18 kap. 4 § rättegångsbalken.

17. Bestämmelsen i 18 kap. 4 § erbjuder två alternativa lösningar av ersättningsfrågan. Enligt det ena alternativet ska det undersökas om kostnaderna för olika delar av målet kan särskiljas. Om det bedöms vara fallet, ska ersättningskyldigheten ”därefter bestämmas”. I detta ligger att kostnaderna i de olika delar som kan särskiljas fördelas inom respektive del på det sätt som hade skett om endast ett yrkande hade prövats. Enligt det andra alternativ som bestämmelsen anvisar, dvs. om kostnaderna inte bedöms kunna särskiljas, ska rätten antingen förordna att vardera parten ska stå sina kostnader eller tillerkänna ena parten en jämkad ersättning. Vid prövningen kan det bl.a. få betydelse var tyngdpunkten i processen har legat och i vilken mån en part totalt sett kan anses ha fått framgång med sin talan i målet.

18. Vid fördelningen av kostnadsansvaret i mål där prövningen omfattat såväl huvudfordringar som motfordringar som åberopats kvittningsvis (se p. 8) bör utgångspunkten vara att domstolen försöker särskilja kostnaderna och fördela dem på de olika delarna av målet. Ibland torde dock de delar som rör huvudfordringen respektive motfordringen processuellt sett vara så sammanlänkade med varandra att detta inte är möjligt. Det kan exempelvis vara fallet om bevisningen avseende målets olika delar i betydande grad är gemensam. I sådana fall får ansvaret fördelas utifrån den sammantagna utgången i målet med beaktande bl.a. av var tyngdpunkten i processen har legat.

Bedömningen i detta fall

19. Tingsrätten har konstaterat att målet där i allt väsentligt handlade om frågan huruvida Fagelberg hade rätt till ersättning för den omtvistade resan och endast till mycket ringa del om den kvittningsvis åberopade motfordran som inte var tvistig. Protokollet från tingsrättens huvudförhandling och övriga handlingar i målet ger ett tydligt stöd för denna slutsats.

20. Det finns således förutsättningar att särskilja kostnaderna för den del av målet som rörde Fagelbergs yrkande och den del som rörde kvittningsinvändningen. Det finns vidare anledning att utgå från att de totala rättegångskostnaderna i stort sett uteslutande var hänförliga till den förra delen av målet. I den delen är Fagelberg fullt ut vinnande. Som tingsrätten har funnit ska Fagelberg därför, i linje med huvudprinciperna om fördelning av kostnadsansvaret, tillerkännas full ersättning för sina rättegångskostnader.

21. Sedan hovrätten förordnat att vardera parten ska bära sina rättegångskostnader i tingsrätten har endast Drömbyn överklagat beslutet. Det saknas därmed förutsättningar för Högsta domstolen att fördela rättegångskostnaderna på ett annat sätt än vad hovrätten gjort.

22. Slutsatsen av det anförda blir att överklagandet ska avslås.

23. Drömbyn ska ersätta Fagelberg för rättegångskostnader i Högsta domstolen. Den begärda ersättningen är skälig.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Agneta Bäcklund, Anders Eka (referent), Sten Andersson, Mari Heidenborg och Petter Asp (skiljaktig)
Föredragande justitiesekreterare: Janina Kastevik

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2018-06-13

Mål nr
Ö 5166-17

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Petter Asp är skiljaktig beträffande motiveringen och anför.

Jag är enig med majoriteten beträffande utgången men är skiljaktig beträffande motiveringen på sätt som framgår av det följande.

På samma sätt som majoriteten (se p. 15–18 i domskälen) menar jag att det i många situationer där en kvittningsinvändning (sådan som avses i p. 8 i domskälen) görs i en rättegång, är naturligt att pröva frågan om kostnadsansvaret med utgångspunkt i de principer som följer av 18 kap. 4 § rättegångsbalken.

Det finns emellertid skäl att se annorlunda på situationen i de fall där käranden i rättegången vinner full framgång angående huvudfordran men där den åberopade motfordran är vitsordad och kvittningsinvändningen inte heller i övrigt föranleder några invändningar. En kvittningsinvändning innebär då i princip inget annat än att den fordran som rättegången gäller betalas genom kvittning direkt inom ramen för processen. I sådana fall finns skäl att redan enligt grunderna för 18 kap. 1 § rättegångsbalken tillerkänna käranden full ersättning för sina rättegångskostnader (jfr Sven Larsson, Några anmärkningar angående kvittning i rättegång, i Svensk Juristtidning 1961, s. 178).

Dok.Id 151283

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

I detta fall var motfordran vitsordad, men det hade gjorts andra invändningar angående avräkningen. Bedömningen bör då ske på det sätt som framgår av majoritetens domskäl.